

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

گزارش طرح ارتقاء تاب آوری اجتماعی زنان و خانواده

اداره کل هماهنگی معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده
با همکاری دفتر امور زنان و خانواده استانداری هرمزگان

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش:	طرح توان افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در جوامع محلی
کارفرما:	معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری
برگزار کننده:	دفتر امور بانوان و خانواده استانداری هرمزگان
نام استان:	هرمزگان
زمان اجرا:	۱۳۹۶ و ۱۳۹۷

فهرست

۱	دیباچه
۲	۱. مرور ادبیات موضوع
۲	۱-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری
۳	۱-۲. تعاریف
۴	۱-۳. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری
۵	۱-۴. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی
۶	۱-۵. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری
۸	۱-۶. نتیجه‌گیری
۹	۲. نقشه استان
۹	۳. گزارش فاز یک
۹	۳-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح
۹	۳-۲. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید
۱۰	۳-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های انتخاب آنان
۱۰	۳-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح
۱۱	۳-۵. پایش طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن (مبتنی بر پیش‌آزمون و پس‌آزمون)
۱۲	۳-۶. گالری تصاویر فاز یک
۱۳	۴. گزارش فاز دو
۱۳	۴-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان
۱۴	۴-۲. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب‌خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم طرح
۱۴	۴-۳. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع‌رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی مربوطه
۱۴	۴-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی‌نفع در میان مردم محلی جهت اجرای طرح
۱۴	۴-۵. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح
۱۵	۴-۶. نتایج حاصل از پایش طرح در فاز دوم
۱۶	۴-۷. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده (از نگاه تسهیلگر سطح ۲، کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری و تسهیلگر سطح ۱، نظرسنجی از شرکت‌کنندگان در کارگاه‌ها)
۱۸	۵. نقشه راه تاب‌آوری محلات
۱۸	۵-۱. شهرستان بندرعباس - بیست متری شاه حسینی
۱۹	۵-۲. شهرستان بندرعباس - تازبان پایین
۲۰	۵-۳. شهرستان بندرعباس - روستای چه چکور
۲۱	۵-۴. شهرستان بندرعباس - زندان مرکزی
۲۲	۵-۵. شهرستان بندرعباس - روستای گچین بالا
۲۳	۵-۶. شهرستان بندرعباس - کوی پیامبر اعظم
۲۴	۵-۷. شهرستان بندرعباس - محله نخل پیرمرد
۲۵	۵-۸. شهرستان بندرعباس - ایسین، فاریاب
۲۶	۵-۹. شهرستان رودان - رودان
۲۷	۵-۱۰. شهرستان رودان - بخش بیگانه - روستای اسلام آباد
۲۸	۵-۱۱. شهرستان رودان - جفین
۲۹	۵-۱۲. شهرستان میناب - روستای دهو

۳۰	۵-۱۳. شهرستان قشم- قشم
۳۱	۵-۱۴. شهرستان بندرعباس - جزیره هرمز
۳۲	۵-۱۵. شهرستان حاجی آباد - کانون فرهنگی اجتماعی بانوان
۳۳	۵-۱۶. شهرستان بندر لنگه - بندر لنگه
۳۴	۵-۱۷. شهرستان پارسیان
۳۵	۵-۱۸. شهرستان سیریک - سیریک
۳۶	۵-۱۹. شهرستان جاسک
۳۸	۶. سیمای تاب‌آوری
۳۹	۷. سیمای ریسک‌ها
۴۰	۸. نقشه راه

فهرست جداول

۳	جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری
۵	جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت بر اساس معیارهای ذکر شده
۱۱	جدول ۳. مشخصات اعضای سازمانهای مردم نهاد و تشکل های غیر دولتی آموزش دیده بعنوان تسهیلگران محلی
۱۳	جدول ۴. توزیع فعالیت ها در مناطق استان
۱۵	جدول ۵. مشخصات کلاس های آموزشی

فهرست اشکال

۷	شکل ۱. انواع سرمایه ها در یک فرایند تاب‌آوری
۸	شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب آور
۹	شکل ۳. نقشه استان هرمزگان
۱۰	شکل ۴. برنامه کارگاه
۱۲	شکل ۵. گالری تصاویر فاز ۱ طرح ارتقاء تاب آوری اجتماعی
۱۳	شکل ۶. نقشه گستردگی فعالیت ها در مناطق استان
۱۷	شکل ۷. نمودار جنسیت شرکت کنندگان
۱۸	شکل ۸. سیمای بیست متری شاه حسینی
۱۸	شکل ۹. مشخصات طرح تاب آوری در بیست متری شاه حسینی
۱۹	شکل ۱۰. سیمای تازیان پایین
۱۹	شکل ۱۱. مشخصات طرح تاب آوری در تازیان پایین
۲۰	شکل ۱۲. سیمای روستای چه چکور
۲۰	شکل ۱۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای چه چکور
۲۱	شکل ۱۴. سیمای زندان مرکزی
۲۱	شکل ۱۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در زندان مرکزی
۲۲	شکل ۱۶. سیمای روستای گچین بالا
۲۲	شکل ۱۷. مشخصات طرح تاب آوری در روستای گچین بالا
۲۳	شکل ۱۸. سیمای کوی پیامبر اعظم
۲۳	شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب آوری در کوی پیامبر اعظم
۲۴	شکل ۲۰. سیمای محله نخل پیرمرد
۲۴	شکل ۲۱. مشخصات طرح تاب آوری در محله نخل پیرمرد
۲۵	شکل ۲۲. سیمای فاریاب

۲۵	شکل ۲۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در فاریاب
۲۶	شکل ۲۴. سیمای رودان
۲۶	شکل ۲۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در رودان
۲۷	شکل ۲۶. سیمای روستای اسلام آباد
۲۷	شکل ۲۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای اسلام آباد
۲۸	شکل ۲۸. سیمای جغین
۲۸	شکل ۲۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در کروستای جغین
۲۹	شکل ۳۰. سیمای روستای دهو
۲۹	شکل ۳۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای دهو
۳۰	شکل ۳۲. سیمای قشم
۳۰	شکل ۳۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در قشم
۳۱	شکل ۳۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در جزیره هرمز
۳۲	شکل ۳۶. سیمای کانون فرهنگی اجتماعی بانوان حاجی آباد
۳۲	شکل ۳۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در کانون فرهنگی اجتماعی بانوان حاجی آباد
۳۳	شکل ۳۸. سیمای بندر لنگه
۳۳	شکل ۳۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در بندر لنگه
۳۴	شکل ۴۰. سیمای پارسیان
۳۴	شکل ۴۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در پارسیان
۳۵	شکل ۴۲. سیمای سیریک
۳۵	شکل ۴۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در سیریک
۳۶	شکل ۴۴. سیمای جاسک
۳۶	شکل ۴۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در جاسک
۳۷	شکل ۴۶. تصاویر فاز ۲ طرح ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی

دیباچه

طرح توان افزایی و ارتقای تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده‌ها، طی سال ۱۳۹۴ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری فی‌مابین معاونت امور زنان و خانواده و استانداری‌ها، بصورت پایلوت در ۱۳ استان اجرایی شد. پس از خاتمه اجرای طرح و بررسی گزارش‌های عملکردی استان‌های پایلوت؛ با توجه به نتایج به دست آمده، استقبال مخاطبان و درخواست سایر استان‌ها جهت اجرای طرح، این طرح بعنوان یکی از طرح‌های ملی معاونت امور زنان و خانواده طی سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ از طریق انعقاد موافقتنامه همکاری با استانداری‌های سراسر کشور در دستور کار قرار گرفت. اهداف اصلی دنبال شده در طرح عبارتند از:

- توان افزایی و آشنایی فعالان مدنی و جوامع محلی با فرآیند تحلیل سیستم‌های تاب‌آور
- تقویت تعاملات اجتماعی در جوامع محلی در راستای مواجهه و عبور از چالش‌های اجتماعی و محیط و غلبه بر اینگونه چالش‌ها

- افزایش میزان مشارکت جوامع محلی در برنامه‌ریزی‌ها، مدیریت امور شهری و کاهش آسیب‌های اجتماعی
- دستیابی به نقشه راه ارتقای تاب‌آوری اجتماعی استان

با توجه به اهمیت مفاهیم تاب‌آوری اجتماعی و ضرورت تبیین مفاهیم بصورت صحیح و همچنین جلب مشارکت حداکثری جوامع محلی در راستای مدیریت امور مردمی و اجتماعی و کاهش آسیب‌های اجتماعی مبتلابه؛ مقرر گردید طرح مذکور در ۲ فاز اجرا شود که در فاز اول، ظرفیت‌سازی جامعه مدنی از طریق آموزش و جلب مشارکت ۲۰ نفر از اعضای سازمان‌های مردم‌نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌ها، بعنوان تسهیلگران محلی انجام گیرد. در فاز دوم، تسهیل‌گران بومی به نقاط در معرض آسیب خیز و آسیب پذیر استان اعزام شده و ضمن ارائه آموزش‌های لازم و انتقال مفاهیم مرتبط، با جلب مشارکت جامعه بومی در راستای شناسایی آسیب‌های اجتماعی هر منطقه و ارائه راهکارهای پیشنهادی ارائه شده توسط آنان، اقدام می‌کنند و سپس نقشه راه هر محله جهت تغییر و بهبود وضعیت تنظیم می‌شود. در نهایت با جمع‌بندی نقشه‌های بدست آمده از محله‌های گوناگون، یک پارچه‌سازی و ارائه نقشه راه استان حاصل گردید

۱. مرور ادبیات موضوع

۱-۱. چارچوب مفهومی تاب‌آوری

گسترش آسیب‌های اجتماعی و اثرات آن بر جنبه‌های گوناگون جامعه، توجه بیش از پیش سطوح عالی کشور را به این پدیده جلب کرده است. در حال حاضر این ایده به طور گسترده پذیرفته شده که مردم، سازمان‌ها به ابزارها، امکانات و مهارت‌های اساسی نیاز دارند تا با چشم‌انداز ریسک‌های (خطرهای) پیچیده، به هم پیوسته و به طور فزاینده در حال تحول به شکلی مقابله‌کنند تا توانایی استفاده از فرصت‌ها برای افزایش بهزیستی و رفاه عمومی را داشته باشند.

با این وجود، عملی کردن این ایده کاملاً معقول و پذیرفته شده، آسان نیست. دلیل عمده آن نیز عدم وجود ابزار و مهارت‌های لازم برای تحلیل سیستماتیک (منظم) تاب‌آوری است، به شکلی که بر اساس آن بتوان جنبه‌های مربوط به تاب‌آوری را در برنامه‌ریزی‌های توسعه و اقدامات بشردوستانه وارد کرد.

در این مدل تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها ابزاری است که به متخصصان این حوزه کمک می‌کند تا:

- یک کارگاه موفقیت «تحلیل تاب‌آوری سیستم‌ها برای جوامع محلی با رویکرد زنان و خانواده» را طراحی و برای یک جامعه محلی برگزار نمایند.
- از طریق مشارکت ذی‌نفعان در سطوح محلی بتوانند یک نقشه راه برای افزایش تاب‌آوری کشور، جوامع محلی و انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد فعال در حوزه زنان و خانواده طراحی کنند.
- نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل‌ها را در توسعه و برنامه‌ریزی اقدامات داوطلبانه و اجتماعی از طریق کنشگران مدنی (سازمان‌های مردم‌نهاد و تسهیل‌گران فعال حوزه زنان و خانواده) و نهادهای برنامه‌ریز در سطوح ملی و محلی ادغام نمایند.

۱-۲. تعاریف

تاب‌آوری چیست؟

تاب‌آوری، توانایی خانواده‌ها، جوامع محلی و مردم یک کشور برای جذب و بهبود یافتن از شوک است، در حالی که ساختار و منابع (درآمد) زندگی‌شان را برای مواجهه با استرس‌های بلند مدت، دگرگونی و بی‌ثباتی، به طور مثبت تطبیق یا تغییر می‌دهند (میچل، ۲۰۱۳). جدول زیر تعاریف متفاوت دیگری از مفهوم تاب‌آوری را از دیدگاه اندیشمندان در رشته‌های مختلف ارائه داده است.

جدول ۱. تعاریف تاب‌آوری

تعریف	نویسنده
به ظرفیت برآمدن از عهده خطرات ناگهانی پس از پیدایش، تاب‌آوری گفته می‌شود؛ یادگیری ترمیم و بازیابی.	Wildavsky (1991)
تاب‌آوری ظرفیت اضافی یا توانایی یک سامانه برای هضم مشکل است یا میزان مشکلی است که یک سامانه پیش از اینکه ساختار سامانه به‌وسیله تغییر دادن متغیرها تغییر کند، می‌تواند هضم کند.	Holling et al (1995)
تاب‌آوری کیفیت بنیادی اشخاص، گروه‌ها، سازمان‌ها و سامانه‌ها به‌عنوان یک کل است برای پاسخگویی مفید به تغییر چشمگیری که در هنگام از هم گسستن الگوی پیش‌بینی شده حوادث رخ می‌دهد، بدون به‌کار گرفتن دوره‌های طولانی از حرکت رو به پسرفت.	Horne and Orr (1998)
تاب‌آوری توانایی یک شخص یا سازمان برای طراحی سریع و حرکات مثبت انطباقی کاربردی هماهنگ شده با وضعیت اضطراری است، به‌گونه‌ای که فشار کمی را متحمل شود.	Mallak (1998)
با توجه به معانی بلایا، تاب‌آوری محلی بدین معناست که یک منطقه، بدون متحمل شدن ضررهای ویرانگر، خرابی، کم شدن بهره‌وری یا کیفیت زندگی و بدون گرفتن کمک زیاد از طرف جوامع خارجی، قادر به پایداری در برابر یک حادثه طبیعی بسیار بزرگ باشد.	Miletti (1999)
ظرفیت سازگار کردن منابع و مهارت‌های موجود برای سامانه‌های جدید و شرایط عملیاتی.	Comfort (1999)
تاب‌آوری یک فرآیند فعال خوداصلاح‌کننده را شرح می‌دهد. تدبیر آگاهانه و رشد توانایی برای فعالیت به لحاظ روانشناسی در یک سطح بسیار بزرگ، نسبت به انتظار معینی که با توجه به توانایی‌های اشخاص و تجربه‌های پیشین وجود دارد.	Paton, Smith and Violanti (2000)
ظرفیت جوامع یا اکوسیستم‌های آسیب‌دیده برای هضم آثار منفی و ترمیم آن‌ها.	Cardona (2003)
توانایی یک عامل برای برآمدن از عهده فشار یک خطر یا سازگار شدن با آن.	Pelling (2003)
تاب‌آوری اکوسیستمی، ظرفیت یک اکوسیستم است برای تحمل کردن آسیب، بدون هضم شدن در درون شرایط متفاوت کیفی که به‌وسیله مجموعه متفاوتی از فرآیندها کنترل می‌شود.	Resilience Alliance (2005)
ظرفیت یک سامانه، جامعه یا اجتماع در معرض خطرات برای سازگار شدن، مقاومت کردن یا تغییر دادن برای رسیدن به سطح قابل قبولی از عملیات و ساختار و ادامه آن. این موضوع تعیین می‌شود به‌وسیله درجه‌ای که سامانه اجتماعی قادر به سازمان‌دهی خودش است برای افزایش این ظرفیت، آموختن از بلایای گذشته، حفاظت آتی بهتر و بهبود ارزیابی‌های کاهش امکان خطر.	UNISDR (2005)

(منبع: Manyena, 2006: 437)

آستانه بحرانی: نقطه‌ای که تغییری بزرگ در سیستم رخ می‌دهد.

لایه‌های اجتماع: افراد یا گروه‌هایی از مردم با ویژگی‌های مشترک، بسته به بافت یا زمینه، لایه‌ها ممکن است خانواده‌ها، انجمن‌ها، گروه‌ها، یا جوامع محلی و مسئولینی از سطوح استانی و ملی (سیستم‌ها یا انجمن‌های بهداشتی و مربوط به سلامت و یا حرفه‌ای و ...) باشند.

ارتقاء تاب‌آوری: مدیریت اثرات شوک‌ها و موضوعات مرتبط با ریسک و تغییرات و بی‌ثباتی‌های آینده با تقویت ظرفیت جذب شوک‌ها، یا با انطباق یافتن برای کاهش در معرض قرارگیری آن‌ها و یا دگرگونی به شکلی که شوک دیگر نتواند اثری بر سیستم داشته باشد.

ریسک (خطر): ترکیب احتمال یک رویداد و پیامدهای منفی آن.

شوک: رویدادی ناگهانی که در اغلب موارد اثر منفی زیادی روی آسیب‌پذیری سیستم و اجزاء آن می‌گذارد. شوک‌ها اثرات منفی (یا مثبت) عمده‌ای را روی معنای زندگی مردم با کارکرد مردم و کشور دارند.

شوک فراگیر: حوادث نادر (بافراوانی کم) که تقریباً بر همه اشخاص در گروه هدف اثر می‌کند. مانند درگیری‌ها، منازعات و جنگ‌های خشونت‌آمیز، فوران آتش‌فشان، زلزله و یا کاهش ارزش پول و یا یک رویداد اجتماعی آسیب‌پذیر که جنبه همگانی در آن جغرافیا گرفته است مانند کودکان کار یا اعتیاد در یک گروه سنی.

شوک ویژه: رویداد مهمی که به طور خاص بر افراد و خانواده‌ها اثر می‌گذارد. مانند مرگ نان‌آور اصلی و یا از دست دادن فعالیت یا کاری که منبع اصلی درآمد است.

شوک فصلی: مانند سیل که مربوط به فصل بارانی سال است، یا تغییرات در قیمت مواد غذایی، تغییرات قیمت بازار یا شوک در یک محدوده زمانی معین مانند جابجایی‌های مکرر و یا بیماری وبا در بعضی مناطق و کشورها.

استرس (فشار، تنش): روند طولانی مدت که تضعیف‌کننده توانایی بالقوه، یا تعمیق‌کننده آسیب‌پذیری کنشگرهای آن سیستم است.

سیستم: واحدی از اجتماع (مانند فرد، خانواده، گروهی از مردم با ویژگی‌های مشترک، انجمن طایفه و قوم، بوم یا محیط زیست (مانند جنگل) یا نهاد یا وجودی فیزیکی (مانند شبکه زیر ساخت شهری) می‌باشد.

آسیب‌پذیری: تجلی آمادگی یا استعداد ابتلا به آسیب و در معرض قرار گرفتن.

۳-۱. ظرفیت‌ها در تاب‌آوری

ظرفیت جذب (کنار آمدن): توانایی یک سیستم برای آماده بودن، کاهش دادن، و یا جلوگیری کردن از اثرات منفی شوک‌ها، با استفاده از پاسخ‌های مقابله‌ای از پیش تعیین شده، به منظور حفظ و بازگرداندن ساختارها و کارکردهای اساسی و ضروری آن سیستم است. این ظرفیت شامل مکانیسم‌های مقابله‌ای است که در طول دوره‌های شوک مورد استفاده قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر، وقتی مردم برای مقابله و غلبه بر ریسک‌ها، بر اساس منابعی که به طور مستقیم در دسترس‌شان است، به ریسک واکنش نشان می‌دهند، از ظرفیت کنار آمدن یا جذب استفاده می‌کنند. منطق زیر بنایی این ظرفیت، عبارت است از: بازسازی یا ترمیم سطح موجود رفاه بلافاصله پس از وقوع یک حادثه.

ظرفیت انطباق: توانایی یک سیستم برای تنظیم، اصلاح و یا تغییر ویژگی‌ها و اعمال آن سیستم است تا آسیب‌های بالقوه آینده را تعدیل کرده و از فرصت‌ها به شکلی استفاده کند تا بتواند به عملکردش، بدون تغییرات عمده کیفی در عملکرد یا هویت ساختاری‌اش، ادامه دهد. به عبارت دیگر به اقدامات فعال یا پیشگیرانه (مورد انتظار) که مردم بر اساس تجربیات گذشته‌شان آن‌ها را به کار می‌گیرند تا درس‌هایی از تجارب گذشته یاد گرفته، و بر اساس این خطرات آینده را پیش‌بینی کرده و معیشت یا کاهش آسیب را تنظیم نمایند. ظرفیت انطباق در راستای تغییرات تدریجی بوده و در جهت حفظ وضع موجود رفاه مردم در مواجهه با خطرات آینده به کار گرفته می‌شود. تفاوت عمده بین ظرفیت‌های کنار آمدن (جذب) و انطباق در محدوده زمانی فعالیت‌هایی است که هر کدام از ظرفیت‌ها به کار می‌گیرند. در حالی که ظرفیت جذب، درگیر ماموریت‌های تاکتیکی و با منطق برنامه‌های کوتاه مدت است، ظرفیت انطباق شامل ماموریت‌های راهبردی و برنامه‌ریزی‌های بلندمدت‌تر را در بر می‌گیرد.

ظرفیت تغییر (تحول، دگرگونی، مشارکتی): توانایی برای ایجاد یک سیستم کاملاً جدید به طوری که شوک دیگر هیچ تاثیری نداشته باشد. این ظرفیت زمانی ضروری است که ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، سیستم موجود را غیر قابل دفاع می‌کند. مثال‌هایی از ظرفیت تحول شامل معرفی ساز و کار حل تعارض در یک جامعه محلی، اقدامات برنامه‌ریزی شهری و اقدامات لازم برای از بین بردن کامل فساد و توانایی مردم برای دسترسی به دارایی و گرفتن کمک از پهنه گسترده تر سیاسی و اجتماعی (یعنی از سازمان‌های دولتی و به اصطلاح جامعه مدنی) است که طی آن مردم در فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکت می‌کنند. و از سوی دیگر، با ایجاد موسسات یا توسعه ظرفیت‌های نهادی در سطوح محلی هم رفاه فردی را بهبود می‌بخشند و هم موجب نیرومندی اجتماعی در بحران‌های آینده می‌شوند.

برای تمایز بین این سه نوع ظرفیت بر اساس چهار معیار ذکر شده به جدول زیر توجه کنید :

جدول ۲. تمایز سه نوع ظرفیت بر اساس معیارهای ذکر شده

معیار	ظرفیت جذب	ظرفیت انطباق	ظرفیت تغییر
پاسخ به ریسک	به اعتبار گذشته	مورد انتظار (آینده)	مورد انتظار (آینده)
قلمرو زمانی	کوتاه مدت	بلند مدت	بلند مدت
میزان تغییر	کم، وضع موجود	متوسط، تغییرات افزایشی	زیاد، تغییرات ریشه‌ای
نتیجه	ترسیم سطح فعلی رفاه	تامین رفاه آینده	افزایش رفاه حال و آینده

۴-۱. تاب‌آوری و توسعه اجتماعی

در سالهای اخیر کاربرد مفهوم تاب‌آوری برای سامانه‌های اجتماعی بسیار مورد توجه قرار گرفته است و برخی از محققان کاربرد آن را مورد توجه قرار می‌دهند؛ درحالیکه دیگران نسبت به آن محتاط هستند. بسیاری از کاربردهای عملی که تاکنون صورت گرفته است، برای بررسی روابط تاب‌آوری اجتماعی-اکولوژیکی بوده است؛ برای نمونه: روش‌هایی که به وسیله آن تلاش‌های صورت گرفته برای بهبود تاب‌آوری اجتماعی به تاب‌آوری اکولوژیکی کمک می‌کند. (Davidson ۲۰۱۲: ۱۱۳۹). مطالعاتی که درباره واکنش به آثار خطرات به وسیله بیشاپ و همکاران (۲۰۰۰) و میالر و همکاران (۱۹۹۹) انجام شد، نشان داد که فقط عوامل مهم در تاب‌آوری اجتماعی-اکولوژیکی (یادگیری چگونگی زندگی با تغییر و تردید، ترکیب انواع دانش برای یادگیری و دانش‌اندوزی، و ایجاد فرصت برای خود سازماندهی و ایجاد پیوند) تاب‌آوری را افزایش نمی‌دهند بلکه وجود آنها با سطح مشارکت در فعالیت‌ها و گروه‌های اجتماعی (برای نمونه: عضویت در انجمن‌ها و گروه‌های فعالیت اجتماعی) همبستگی دارد. از این مشاهده می‌توان نتیجه گرفت که با فعالیت در زمینه کاهش خطرات، امکان خطر در جامعه می‌تواند کاهش یابد حتی اگر اعضای جامعه به خودی خود دست به کاری نزنند. وجود تعداد بیشتری از مردم در فعالیت‌های اجتماعی، حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی، سودمندی و حل مسئله را ایجاد می‌کند و در نتیجه، تاب‌آوری آن‌ها در برابر بلایا و حوادث طبیعی یا خطرات اجتماعی بیشتر خواهد بود.

با وجود اینکه تحقیق بیشتر درباره این مسئله الزامی است، این تحقیق این امکان را روشن کرد که راهبردهای کاهش خطرات با توسعه اجتماعی ارتباط داده شوند و مکمل فعالیت‌های توسعه اجتماعی با آموزش خطرات خاص و فعالیت‌های کاهش ارتباط داده شوند. کی یفر (۱۹۸۴) و پیتون و بیشاپ (۱۹۹۶)، راهبردهای تفویض قدرت اجتماعی را این چنین تشریح کردند: توسعه مشارکت اجتماعی، افزایش کنترل مشاهده شده توسط ذی‌نفعان، آسان‌سازی شناخت اجتماعی از مشکلات و تدوین و توسعه راهبردهایی برای حل مساله یا فائق شدن بر مشکلات بر اساس روش‌هایی سازگار با نیازها، سامانه‌ها و ارزش‌های یک اجتماع خاص. برای تقویت تفویض قدرت، یک روش اجتماعی برای تصمیم‌گیری توصیه شده است. مشارکت در شناخت مشکلات مشترک و گسترش و اجرای راه‌حل برای آن‌ها، توسعه پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و تعهد عملی را آسان می‌کند. تمرکز روی اقدام فعالانه در مسائل برجسته به پروراندن سودمندی و مشارکت گروه‌های ذی‌نفع و افراد کمک می‌کند؛ بنابراین در این مدل تفویض قدرت، عوامل کلیدی می‌توانند در این کلمات خلاصه شوند: سودمندی، پیروز شدن بر مشکل یا مساله، تقویت حس مسئولیت‌پذیری اجتماعی و ساختارهای پشتیبانی که به طور خلاصه در بالا شرح داده شد. مبنای تفویض قدرت فقط یکبار ایجاد می‌شود؛ گام بعدی شناخت تغییر اجتماعی، شرکت داشتن اعضای جامعه برای ایجاد پشتیبانی

متقابل (کمک کردن به گسترش مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پشتیبانی جامعه) و فرصت‌هایی برای تحت فشار قرار دادن نهادهای اجتماعی و حاکمیتی (کمک کردن به توسعه سودمندی و پیروز شدن بر مشکل با تمرکز بر مشکل) است؛ همچنین شاید سودمندی به هم پیوسته (مشارکت تعاملی)، یک شاخص خوب برای سطح همکاری و کمک موجود در درون یک اجتماع باشد و در نتیجه، شاید تا اندازه‌ای احتمال موفقیت راهبردهای کاهش مساله یا مشکل را ایجاد کرده که نیاز دارد تا عملیات به هم پیوسته و منظم پذیرفته و اجرا شوند.

نقش مدیریت بحران و تاب‌آوری اجتماعی شامل ترکیب و تطبیق دورنماها / نیازهای به دست آمده از مشاوره اجتماعی در درون یک بافت راهبردی شده و تا جایی که ممکن است برای تهیه اطلاعات و منابع لازم برای تقویت تفویض قدرت، خودیاری و ارتقاء تاب‌آوری جست و جو می‌شود؛ بنابراین نهادهای سیاست‌گذار در حوزه‌های اجتماعی (به عنوان مثال معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری) به عنوان مشاور جوامع عمل می‌کنند نه به عنوان هدایت کننده فرآیند تغییر؛ علاوه بر این، شاید پذیرش یک راهبرد رشدگرا، برای ارتقای شایستگی و تاب‌آوری اعضای جامعه، بافتی را آماده کند که موجب تاب‌آوری مداوم در طی زمان شود. نادر بودن خطرات و یا ریسک‌ها و شوک‌ها، یک پیامد مهم دارد؛ برای نمونه: یک الگوی کمبود یا خسارت به راهبردهایی می‌انجامد که اعضای جامعه را به اینکه برای کاهش خسارتهای ناشی از خطرات، سرمایه مالی یا اجتماعی خود را خرج تقویت یا اصلاح خانه یا ساختمانشان کنند، تشویق می‌کند. از دیدگاه دیگر رشد، تمرکز روی سرمایه‌گذاری در اصلاح ساختاری برای افزایش ارزش سرمایه‌های اموال، افزایش ارزش فروش دوباره یا کاهش هزینه‌های بیمه‌ای خواهد بود و این یعنی نشان دادن منافع اجتماعی و شخصی که از انجام فعالیت‌های کاهش خطر معین به دست می‌آید؛ بنابراین، این روش از تمرکز روی ارزش‌سازگاری محلی و محیط و توسعه راهبردهای هدایت شده به سوی حفظ کیفیت درک شده زندگی در رابطه با فعالیت خطرات، ریسک‌ها و یا شوک‌ها دفاع می‌کند «ادامه تفویض قدرت قانونی و در نتیجه شایستگی‌هایی که تاب‌آوری را در برابر مصائب پی‌ریزی می‌کنند شامل ادغام سودمندی به هم پیوسته، توانایی‌های فائق آمدن بر مشکل و پشتیبانی از حس تعلق و هویت اجتماعی می‌شود. این، موضوع توانایی برای واکنش در برابر مصائب را طوری پرورش خواهد داد و تقویت خواهد کرد که خسارت و بی‌نظمی را به حداقل برساند و رشد را ارتقا دهد. این موضوع از طریق طرح‌ها و فعالیت‌هایی که مشارکت اجتماعی را در حل مشکل تقویت می‌کنند، به آسانی انجام می‌شود؛ اگر از همان ابتدا فعالیت اجتماعی بر یک حادثه خطرناک خاص استوار باشد، این موضوع به‌طور ویژه‌ای اهمیت می‌یابد.» (رمضانزاده لسبویی، ۱۳۹۳).

خصوصیات یک جامعه (شهر یا محله) تاب‌آور

امروزه برای درک ویژگیها و خصوصیات جوامع تاب‌آور مطالعات زیادی صورت گرفته است؛ برای نمونه: کای و همکاران (۲۰۱۱: ۳۶۹-۳۶۰) مطالعه‌ای با عنوان «شناسایی مطلوبترین استراتژی‌های بهبود تاب‌آوری اکولوژیکی در برابر سیل در مناطق آسیب پذیر اکولوژیکی» را انجام داد؛ هرچند او در مطالعه تنها به بررسی عوامل سیلاب در یک شهر کوچک پرداخت اما در مطالعه خود به این نتیجه رسید که مسائل مدیریت در تاب‌آوری بسیار مهم است:

- توانایی تحمل شوک‌ها و ضربه‌های وارده از یک خطر به گونه‌ای است که آن خطر (ریسک‌ها و یا شوک‌ها) تبدیل به سانحه نشوند (احتمال شکست را کاهش دهد)
- توانایی برگشت به عقب پس از سانحه (بتواند پیامدهای شکست را کاهش دهد)
- امکان و فرصت برای تغییر و پذیرش پس از سانحه (زمان موردنیاز برای بهبودی و همچنین مقدار آسیب‌پذیری را کاهش دهد)

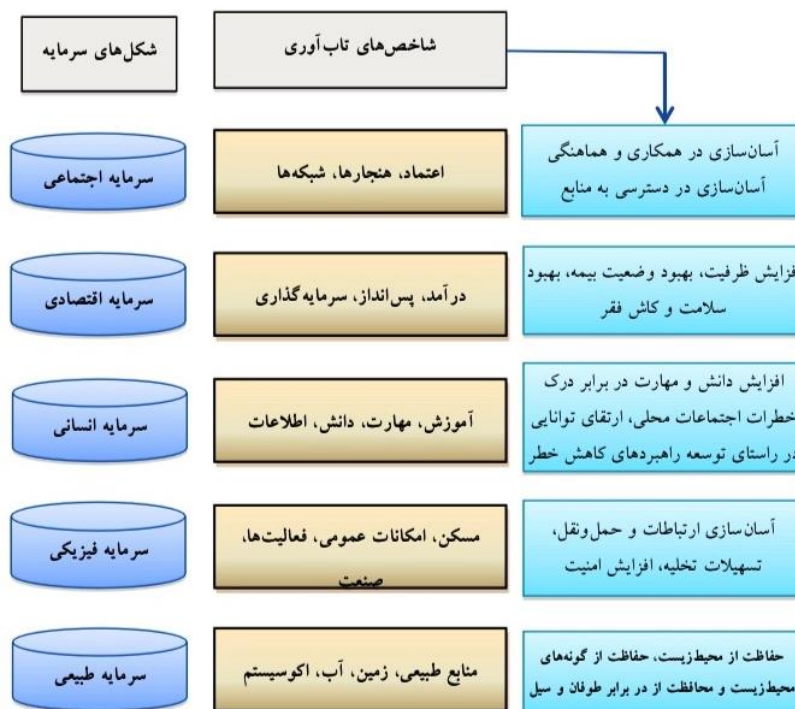
۱-۵. سرمایه‌ها در ارتقاء تاب‌آوری

برای ایجاد شهرها، محله‌ها و یا جوامع تاب‌آور با تأکید بر نقش مدیران محلی، اشکال مختلف سرمایه نقش دارند که سرمایه اجتماعی با تأکید بر مؤلفه‌های اعتماد، شبکه‌ها و هنجارها یکی از انواع سرمایه تأثیرگذار می‌باشد. سرمایه اجتماعی تاریخچه‌ای بس طولانی و نامحسوسی در میان علوم اجتماعی دارا می‌باشد. اولین کسی که این اصطلاح را به کار برد هانی فان بود. بعد ها جیمز کلنن نقش شرکت اجتماعی را در شکل‌گیری فرهنگ و تعلیم و تربیت شرح داد. (قالیباف و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۳). سرمایه اجتماعی یکی از ابعاد برجسته تحقیقاتی علوم اجتماعی است، این اصول اجتماعی باعث تقویت افراد و گروهها می‌شود. «سرمایه

اجتماعی با عضویت در گروه‌ها و انجمنها، اهداف گروهی را مثل دموکراسی، مشارکت و توسعه اجتماعی را تقویت می‌کند.» (پوتنام، ۲۰۰۲: ۶۹). پوتنام مدعی است که «شرکت در اجتماع مانند شبکه‌های رسمی و شبکه‌های غیررسمی جامعه، مرکز اصلی مفهوم سرمایه اجتماعی است» (۲۰۰۰: ۵۶). سرمایه اقتصادی، انسانی، سرمایه فیزیکی و سرمایه طبیعی از انواع سرمایه‌های دیگر هستند که در مجموع به صورت یک سامانه در عملکرد اجتماعات تاب‌آور تأثیرگذار هستند (Mayunga, 1: ۲۰۰۷). «سرمایه اقتصادی که درآمد پولی و سایر منابع مالی و دارایی‌ها و نیز تجلی نهادی آن یعنی حقوق مالی را در برمی‌گیرد. سرمایه اقتصادی سیال‌تر است و به آسانی به سرمایه اجتماعی و فرهنگی تبدیل می‌شود، در مقابل، قابلیت تبدیل سرمایه اجتماعی به سرمایه فرهنگی پرهزینه‌تر است.» (نوربخش، ۱۳۹۰: ۱۱۱-۱۱۲) سرمایه انسانی بیشتر آموزش، مهارت و دانش مدیران و سطوح محلی در برابر ریسک‌ها و خطرات را شامل می‌شود. آموزش و ظرفیت‌سازی کاهش‌دهنده خطرپذیری بلایا در سطح محلات به عنوان یکی از اصولی است که در فرآیند مدیریت تاب‌آوری و بلایا پیوسته باید مورد توجه قرار گیرد. سرمایه فیزیکی شامل مسکن، امکانات عمومی و ... است که آسان‌سازی در ارتباطات و حمل و نقل از زیرمجموعه‌های آن به شمار می‌رود و در نهایت، سرمایه طبیعی هم شامل منابع طبیعی، آب و اکوسیستم می‌باشد که در این بخش باید گونه‌های خاص گیاهی و جانوری و شرایط محیط طبیعی زندگی افراد و حفاظت از آنها در برابر بلایا محافظت شوند»

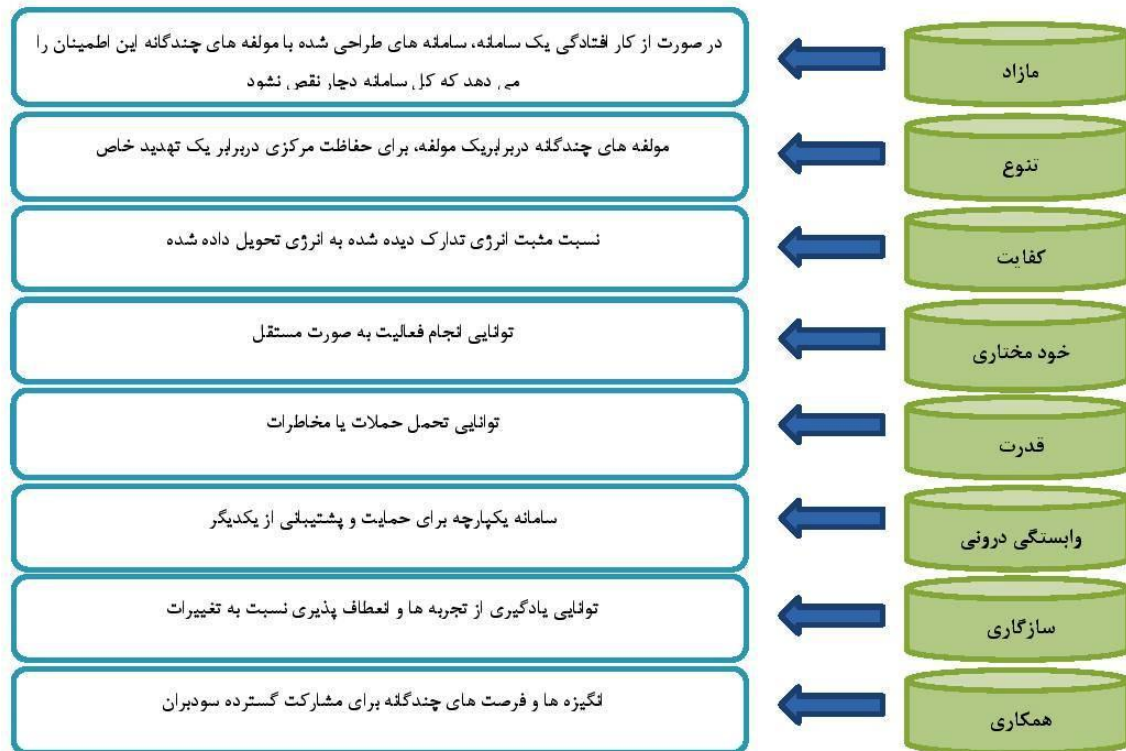
از مهمترین خصوصیات جوامع تاب‌آور، عملکرد سرمایه انسانی در شهرها است. سرمایه انسانی، مهارت، دانش و سطح اطلاعاتی جوامع را در ارتباط با بهبود وضعیت تاب‌آوری می‌سنجد. افزایش دانش و مهارت در برابر درک خطرات شهروندان، ارتقای توانایی در راستای توسعه راهبردهای کاهش خطر از مهمترین ویژگیهای جوامع تاب‌آور می‌تواند دانسته شود که برای ایجاد این وضعیت آموزش به عنوان یک اصل ضروری پیوسته مورد تأکید برنامه‌ریزان است. در رابطه با آموزش خطرات، این فرآیند می‌تواند به وسیله آماده کردن شهروندان با طرح‌های خطری که چالشهای بالقوه، فرصتها و رفتارهایی که به وسیله اجتماع در برابر خطر صورت می‌گیرد را شرح دهد و همچنین توسعه راهبردهای استفاده کردن از آنها یا مدیریت و احاطه کردن آنها را شرح می‌دهند.

برای ایجاد جوامع تاب‌آور در برابر بلایا و خطرات پنج سرمایه، اجتماعی، اقتصادی، انسانی، فیزیکی و طبیعی تأثیرگذار هستند. برای ایجاد جوامع تاب‌آور در سالهای اخیر، این رویکرد بسیار مورد بررسی قرار گرفته است. راه حل‌های بسیاری زیادی هم برای ایجاد جوامع تاب‌آور ارائه شده است. شکل ۱ نوع تقسیم بندی سرمایه‌ها و نقش آن‌ها را در تاب‌آوری جوامع به تصویر می‌کشد.

شکل ۱. انواع سرمایه‌ها در یک فرآیند تاب‌آوری

شکل ۲ هشت ویژگی شهرهای تاب‌آور را از دیدگاه گودزچالک مطرح می‌کند که این ویژگیها عبارت اند از: تنوع، کفایت، خودمختاری، قدرت، وابستگی درونی، سازگاری، مازاد و همکاری. خودمختاری شهرها بر توانایی انجام فعالیتهای مدیریتی شهری به صورت مستقل تأکید دارد. قدرت هم بر توانایی و مقاومت شهر در راستای مقابله با انواع بلایا و خطرات اشاره دارد و نیز همکاری و سازگاری بر میزان مشارکت شهروندان.

شکل ۲. ویژگی شهرهای تاب آور

۶-۱. نتیجه گیری

آموزش در سطوح مختلف جامعه با هدف حفظ امنیت به ویژه در زمان وقوع خطرات و شرایط پس از وقوع، اهمیت بیشتری دارد. مهمترین اقداماتی که نهادهای برنامه ریز در این زمینه می‌توانند انجام دهند عبارتند از: آگاهی و برنامه‌های آموزشی درباره کاهش خطرپذیری، برنامه‌های آموزشی برای مقامات محلی و مدیران جامعه، برنامه‌ها و تمرینهای مشارکتی برای اعتمادسازی و مشارکت ذی نفعان در جوامع محلی و در نهایت، در راستای تاب‌آوری جوامع به لحاظ رویکردی و بر اساس قوانین موجود در کشور ابتدا باید میزان تاب‌آوری در ابعاد مختلف با تأکید بر شاخصها و معیارهای قابل سنجش مورد واکاوی قرار بگیرد. طرح ارتقا تاب‌آوری زنان و خانواده ابتکاری است که از سال ۱۳۹۵ تاکنون توسط معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در سطح ملی و با همکاری بخش‌ها و نهادهای ذیربط در استانها برنامه‌ریزی و اجرا شد تا بتواند ضمن آموزش و توسعه ظرفیتهای فردی و گروهی برای ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی زنان و خانواده در سطوح محلی، جوامع را به:

- درک فعال از چشم انداز ریسک و چگونگی اثر آن بر سیستم و چگونگی کنش‌های جامعه در هر زمینه
- تعیین این که در کدام لایه جامعه آن خطرات به بهترین شکل مدیریت شوند
- و استفاده از مجموعه‌ای از اصول تاب‌آوری به منظور تقویت ظرفیت سیستم برای جذب شوک و یا انطباق و تغییر به طوری که کمتر در معرض شوک قرار گیرند تا با برنامه ریزی مشارکتی و تقویت لایه‌های اجتماعی، بتوانند ارتقا تاب‌آوری اجتماعی حوزه زنان و خانواده از کوتاه تا بلند مدت را محقق سازند.

۲. نقشه استان

شکل ۳. نقشه استان هرمزگان

۳. گزارش فاز یک

۳-۱. اقدامات انجام شده مقدماتی در راستای اجرایی‌سازی طرح

شناسایی تسهیل‌گر سطح ۱ متخصص، آموزش دیده و مورد تایید معاونت امور زنان و خانواده که تسلط کافی بر موضوع داشته و سابقه همکاری با معاونت را در طرح‌های سال گذشته موضوع تاب‌آوری داشته‌اند که اسم ایشان طی هماهنگی با استان و مکاتبه از سوی معاونت امور زنان و خانواده به استان‌ها اعلام گردید و دعوت ایشان برای اجرای طرح و هماهنگی زمانی برای ارائه خدمات متناسب با طرح صورت پذیرفت. هم‌چنین هماهنگی برای برگزاری نشست توجیهی توسط دفتر امور زنان و خانواده استانداری، با حضور تسهیلگر سطح ۱، جهت تبیین اهداف طرح و چگونگی اجرای بهینه آن در سطح استان، با توجه به سوابق اجرایی و گزارش‌های اجرای پروژه طی سال‌های گذشته و توجیه کارشناسان مرتبط با طرح در استانداری و مشاوران امور بانوان فرمانداری‌های سطح استان انجام گردید.

سایر تجهیزات مطابق دستورالعمل ارسالی از سوی معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری و چک لیست اقلام و لوازم و الزامات برگزاری کارگاه آموزشی نیز تهیه شد (به‌طور مثال: لوازم التحریر مورد استفاده در کارگاه، مکان برگزاری، لوازم کمک آموزشی مانند ویدئو پروژکتور، پرینتر و ...). امکانات صوتی و سرمایشی محل برگزاری قبل از اجرای کارگاه بازبینی و نواقص برطرف گردید.

۳-۲. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب اساتید و شاخص‌های انتخاب اساتید

انتخاب اساتید برای هر کدام از استان‌ها بر اساس ارزیابی‌های معاونت امور زنان و خانواده نهاد ریاست جمهوری در طرح تاب‌آوری سال‌های ۹۶-۱۳۹۵ و با توجه به توانایی تسهیل‌گران، شناخت نسبت به اقلیم و آسیب‌های استان و تجربه موفق در همکاری با معاونت امور زنان و خانواده و باتوجه به شاخص‌های زیر صورت گرفته است.

- تخصص، مدرک تحصیلی
- تجربه کار تسهیل‌گری در سطح استان
- تسلط کامل بر آمار آسیب‌های اجتماعی استان

- اجرای طرح‌های پژوهشی و آموزشی متعدد مرتبط در این زمینه
- استاد برجسته کشوری

۳-۳. اقدامات انجام شده در راستای انتخاب سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی و شاخص‌های

انتخاب آنان

سازمان‌های مردم‌نهاد بومی فعال در حوزه‌های اجتماعی، خانواده، سلامت و پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی در سراسر استان بر اساس شاخص‌های زیر و مکاتبه با کارشناسان امور بانوان فرمانداری‌ها و معرفی از سوی آنها انجام شد. هم‌چنین هماهنگی با کارشناسان دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری، بهزیستی و فرمانداری‌های سراسر استان در بخش سازمان‌های مردم‌نهاد نیز در این زمینه صورت پذیرفت:

- فعال و خود انگیخته در حوزه‌ی آسیب‌های اجتماعی به ویژه زنان و خانواده
- فعال در سمن‌های مرتبط با دفتر امور بانوان یا مراکز مرتبط با آسیب‌های اجتماعی
- اطمینان از مشارکت در اجرای مرحله‌ی دوم طرح
- توانایی تسهیل‌گری
- حداقل تحصیلات کارشناسی

۳-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز اول طرح

• به مدت ۶روز • ۲۸ خرداد الی ۲ تیرماه ۱۳۹۷	مدت زمان
• ۱۳۹۷/۱/۲۳ دفتر امور بانوان و خانواده استانداری به مدت ۳ساعت	زمان جلسه توجیهی
• برنامه آموزشی و الزامات و جزوات آموزشی و کمک آموزشی توسط اساتید و تسهیل‌گران از یک هفته قبل در اختیار استانداری قرار گرفت	ارسال بسته توجیهی

شکل ۴. برنامه کارگاه

خلاصه‌ی فعالیت‌های اجرایی و علمی انجام شده تا برگزاری کارگاه به شرح زیر است:

- اسفند ۱۳۹۶: مشخص شدن مجری و عقد تفاهم‌نامه با سمن رویش روان و تندرستی استان خراسان جنوبی
- اسفند ۱۳۹۶: برگزاری جلسات هماهنگی مجری با مدیر کل دفتر بانوان و خانواده استانداری هرمزگان جهت تعیین راهبردها و سیاست‌های اجرایی طرح در استان
- فروردین ۱۳۹۷: شکل‌گیری دبیرخانه و تیم اجرایی طرح
- فروردین ۱۳۹۷: برگزاری اولین جلسه‌ی توجیهی برای شرکت‌کنندگان احتمالی در کارگاه
- خرداد و تیر ۱۳۹۷: برگزاری کارگاه اول تربیت تسهیل‌گران
- مرداد ۱۳۹۷: نگارش گزارش کارگاه اول با هماهنگی شرکت‌کنندگان در کارگاه اول برای تسهیل‌گری در مرحله دوم
- مرداد ۱۳۹۷: اجرای مرحله دوم طرح

خلاصه اجرای کارگاه:

این کارگاه آموزشی با حضور ۲۰ نفر از نمایندگان سازمان‌های مردم‌نهاد فعال معرفی شده از سوی فرمانداری‌ها و به تسهیل‌گری سرکار خانم رویا جهانگیری مدت ۶ روز در سالن کنفرانس دفتر امور بانوان و خانواده استانداری برگزار گردید. این کارگاه با

رویکرد آموزش مشارکتی و شیوه‌های خلاق آموزشی مباحثی از جمله: تاریخچه تاب‌آوری و تعاریف آن، ریسک‌ها، شوک‌ها، استرس‌ها و تاثیر آن بر سیستم، شناسایی شکاف‌ها در تاب‌آوری سیستم و تدوین نقشه‌راه تاب‌آوری سیستم در گروه‌ها مورد بحث و تمرین قرار گرفت.

جدول ۳. مشخصات اعضای سازمانهای مردم‌نهاد و تشکل‌های غیردولتی آموزش دیده بعنوان تسهیلگران محلی

ردیف	نام و نام خانوادگی	نام سازمان ذیربط	نام شهرستان	ساعات حضور در کارگاه
۱	جواد ساتکی	ارشد روانشناسی	موسسه بیماران خاص	۳۶
۲	جواد ساتکی	ارشد روانشناسی	موسسه پیروان حضرت رقیه	۳۶
۳	صدیقه سالاری	کارشناسی روانشناسی	کانون بانوان حدیث	۳۶
۴	بتول زارع	ارشد روانشناسی	موسسه زنان حامی مهرورز	۳۶
۵	معصومه بهامین	کارشناسی روانشناسی	معصومه بهامین	۳۶
۶	فریدون کریم نیا	ارشد روانشناسی	کانون بانوان استان	۳۶
۷	مریم مشهدی	ارشد روانشناسی	کانون زنان توانمند	۳۶
۸	کیمیا کارگر	ارشد روانشناسی	کلینیک مددکاری تابش	۳۶
۹	عبدالسلام کتابت	ارشد روانشناسی	موسسه سلامت روان پارسیان آرام	۳۶
۱۰	فرزانه حیدری	کارشناسی روانشناسی	نغمه‌های دانش و امید	۳۶
۱۱	زهرا برج علی	کارشناسی علوم اجتماعی	موسسه خاتم النبیا جاسک	۳۶
۱۲	بدریه بازیاری	ارشد روانشناسی	همیاران سلامت روان اجتماعی	۳۶
۱۳	معصومه زینل پور	ارشد روانشناسی	متفکران عصر امروز	۳۶
۱۴	مریم فدایی	کارشناسی روانشناسی	کانون باران کوثر	۳۶
۱۵	زهرا اسماعیلی	کارشناس روانشناسی	موسسه پیروان حضرت رقیه	۳۶
۱۶	سمیرا عسکری	کارشناسی روانشناسی	اینده روشن هرمزگان	۳۶
۱۷	معصومه طغرلی	کارشناسی علوم اجتماعی	موسسه سیمای سلامت زندگی	۳۶
۱۸	حسین میرفخرایی	کارشناسی روانشناسی	ابشار عاطفه‌ها	۳۶
۱۹	سکینه زارعی	کارشناسی علوم اجتماعی	نقش و نگار الماس هرمز	۳۶
۲۰	فاطمه ملایی	کارشناسی علوم اجتماعی	موسسه نیکوکاری امام حسن مجتبی	۳۶

۳-۵. پایش طرح در فاز اول و نتایج حاصله از آن (مبتنی بر پیش‌آزمون و پس‌آزمون)

در فاز اول طرح که ۶روز (۳۶ ساعت آموزشی) به طول انجامید، نمایندگان ۲۰ سازمان مردم‌نهاد و فعال اجتماعی به عنوان تسهیل‌گر سطح ۲ تحت آموزش قرار گرفتند. مطالب و سر فصل‌های آموزشی بر اساس محتوای در نظر گرفته شده توسط معاونت امور زنان و خانواده که در اختیار اساتید قرار گرفته بود، تدریس گردید. لازم به ذکر است فرآیند آموزشی به صورت کارگاهی طراحی و شرکت‌کنندگان علاوه بر یادگیری مطالب تئوری در قالب گروه‌های ۶-۵ نفره به تمرینات عملی پرداختند.

نقاط قوت شناسایی شده توسط تسهیلگر سطح یک:

- مشارکتی بودن پروژه در محتوا و شکل
- افزایش تعامل سمن‌ها با همدیگر و با دفتر امور بانوان
- انگیزه‌ی بالای تسهیل‌گران محلی در یادگیری و تمرین تکنیک‌های تسهیل‌گری
- اجرای پروژه بسیار مثبت و تاثیر گذار بود و به طور یقین اجرای پروژه میتواند تاثیرات مثبت و ماندگاری در محلات آسیب پذیر و در معرض آسیب داشته باشد

نقاط ضعف شناسایی شده تسهیلگر سطح یک:

- عدم آشنایی قبلی شرکت کنندگان کارگاه با مبحث تاب‌آوری اجتماعی
- عدم حضور کارشناسان امور بانوان فرمانداری‌ها

نقاط قوت شناسایی شده کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری:

- برنامه ریزی دقیق جهت اجرای دوره
- توزیع بسته های آموزشی ویژه تسهیلگران سطح ۲
- مکان مناسب آموزشی با امکانات لازم
- انتخاب افراد با سطح علمی بالاتر و فعالیت مرتبط از سوی شهرستانها
- تأمین و تخصیص اعتبار پروژه قبل از اجرا
- متناسب بودن موضوع طرح با مسائل و نیازهای جامعه
- حضور پیوسته کارشناسان دفتر امور بانوان در کارگاه

نقاط ضعف شناسایی شده توسط کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری:

- طولانی بودن زمان جهت آموزش
- توجه تشکل های غیردولتی و تغییر مطالب آموزشی و مفاهیم تاب آوری از فردی به اجتماعی کار را مشکل نموده بودو همچنین زمان اندک جهت اجرای فاز اول طرح از مهمترین چالش های طرح بود سطح کلی رضایت از کارگاه ارزیابی کارگاه از طریق پیش آزمون و پس آزمون صورت گرفت که که طی مقایسه میانگین نمرات دو آزمون پیشرفت چشم گیری در نگاه و دید تسهیلگران نسبت توان افزایی و ارتقای تاب آوری به وجود آمده بود. هم چنین ارزیابی روزانه کارگاه از طریق فرم های ارزیابی که در مجموع نمره محتوا ۹۳درصد، نمره تسهیلگری ۹۶درصد و نمره تدارکات ۹۴درصد ذکر شده است.

۳-۶. گالری تصاویر فاز یک

شکل ۵. گالری تصاویر فاز ۱ طرح ارتقاء تاب آوری اجتماعی

۴. گزارش فاز دو

۴-۱. توزیع فعالیت در مناطق استان

شکل ۶. نقشه گسترده فعالیت ها در مناطق استان

جدول ۴. توزیع فعالیت ها در مناطق استان

محل	شهرستان
بیست متری شاه حسینی	بندرعباس
تازیان پایین	بندرعباس
روستای چه چکور	بندرعباس
زندان مرکزی	بندرعباس
گچین یالا	بندرعباس
کوی پیامبر اعظم	بندرعباس
محله نخل پیرمرد	بندرعباس
فاریاب	بندرعباس
رودان	رودان
روستای اسلام آباد	رودان
جغین	رودان
روستای دهو	میناب
مرکز توانبخشی بهشت هلر	قشم
هرمز	هرمز
کانون فرهنگی اجتماعی بانوان	حاجی آباد
بندر لنگه	بندر لنگه
پارسیان	پارسیان
سیریک	سیریک
جاسک	جاسک

۲-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی نقاط آسیب خیز و گروه‌های هدف جهت اجرای فاز دوم

طرح

- هماهنگی و برگزاری جلسه ای با حضور فرماندار و روسای ادارات با هدف معرفی طرح در تمامی شهرستان‌ها
- بررسی جمعیتی و جغرافیایی مناطق شهری و حاشیه ای شهر با کمک کارشناس امور اجتماعی فرمانداری و کارشناسان امور بانوان و خانواده فرمانداری
- شناسایی انواع آسیب های اجتماعی محلات و جمع بندی آنها با توجه به اطلاعات و گزارشات فرمانداری ها
- پایش محلی و انتخاب چند محله که آسیب‌های اجتماعی بالاتری داشتند و ورود به آنها جهت اجرای طرح

۳-۴. اقدامات انجام شده در راستای اطلاع رسانی جهت حضور گروه‌های هدف در کلاس‌های آموزشی

مربوطه

- اطلاع رسانی محلی و کمک از افراد موثر
- بهره گیری از ثبت نام کنندگان در مراحل اولیه
- اطلاع رسانی فراخوان در مساجد منتخب محلات آسیب خیز .
- اطلاع رسانی در نشستهایی که امام جماعت و معتمدین محل با مردم داشتند.
- استفاده از کانون های مساجد و پایگاههای بسیج جهت اطلاع رسانی.
- تنظیم برنامه اجرایی کارگاه با نظر ثبت نام کننده ها در کارگاه .

۴-۴. اقدامات انجام شده در راستای شناسایی و هماهنگی با گروه‌های ذی نفوذ در میان مردم محلی

جهت اجرای طرح

- ارتباط گیری با بانوان موثر در محل
- به دلیل اجرای طرح‌های اجتماع محور از سوی سمن ها در محلات پرخطر افراد در دسترس بودن
- آگاهی بیشتری تسهیل‌گران و درس‌آموزی از پروژه مشابه سال گذشته برای انتخاب محلات

۵-۴. برنامه اجرایی و زمانبندی اجرای فاز دوم طرح

- برگزاری نشست با مدیران شهرستانی جهت هماهنگی برای ورود به محلات (یک هفته)
 - ارتباط با جامعه محلی ،اطلاع رسانی اولیه و هماهنگی ورود به محلات در سطح محلی (دو هفته)
 - برگزاری کارگاه های آموزشی و جلب مشارکت جامعه محلی در راستای شناسایی آسیب های اجتماعی محلی و بهره گیری از ظرفیت های مشارکتی جامعه محلی و راهکارهای عملیاتی برای کاهش آسیب (یک تادو ماه)
 - طراحی و تدوین نقشه راه محلی با مشارکت جامعه محلی (دو هفته)
 - ترسیم نقشه راه ارتقاء تاب آوری استان (یک هفته)
- مقرر گردید تا ده روز بعد از اجرای کارگاه درفاز اول تسهیلگران سطح دو، برنامه اجرایی خود را طبق شیوه نامه اجرایی طرح بر مبنای ۶۰ ساعت آموزشی و توجیهی برای مردم محله بعد از مشورت و همفکری با مردم محلی تنظیم و به کارشناس فرمانداری و در نهایت به کارشناس مجری طرح و تسهیلگر اول استان سرکار خانم جهانگیری ارائه دهند .
- اکثر تسهیلگران با توجه به وقت آزاد شرکت کنندگان، جدول زمانبندی اجرای کارگاه را در طی ماه میارک رمضان شروع و به پایان رساندند .

در این فاز، ۱۹ محله و روستای آسیب خیز از ۵ شهرستان تحت پوشش طرح قرار گرفت. میزان ساعات آموزشی به طور میانگین برای هر محله ۶۰ ساعت در قالب فعالیت های تسهیل‌گری و آموزش مشارکتی، انجام شده است . شایان ذکر است مجموعاً طی سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ هم در فاز دوم اجرای پروژ ۴۸۵ نفرمورد آموزش قرار گرفتند.

جدول ۵. مشخصات کلاس‌های آموزشی

عنوان ریسک یا شوک	تعداد متریبان (زنان و خانواده‌های محلی)	میزان ساعت تدریس و تسهیلگری	نام آموزشگر محلی (عضو سازمان غیردولتی)	نام شهر / منطقه / محله
اعتیاد	۲۵	۶۰	معصومه طغرلی	بندر عباس / بیست متری شاه حسینی
بیکاری	۲۵	۶۰	معصومه بهامین	بندرعباس / تاربان پایین
شیوع مواد مخدر و فقر	۲۵	۶۰	حسین میر فخرایی	بندرعباس / روستای چه چکور
اعتیاد	۲۵	۶۰	فریدون کریم نیا	بندر عباس / زندان مرکزی
مهاجرت	۲۵	۶۰	معصومه زینل پور	بندر عباس / گچین بالا / مسجد جامع
اعتیاد	۲۵	۶۰	سمیرا عسکری	بندر عباس / پیامبر اعظم
صید بی‌رویه آبزیان	۲۵	۶۰	فاطمه ملایی	بندر عباس / نخل پیرمرد
آسیب‌های ناشی از طلاق	۲۵	۶۰	سکینه زارعی	بندرعباس / ایسین / فاریاب
افسردگی زنان	۲۵	۶۰	زهرا اسماعیلی	رودان / رودان
اعتیاد	۲۵	۶۰	جواد ساتکی	رودان / بخش بیگاه / روستای اسلام آباد
فقر	۲۵	۶۰	جواد ساتکی	رودان / جغین
اعتیاد	۲۵	۶۰	صدیقه سالاری	میناب / روستای دهو
اعتیاد	۲۵	۶۰	بدریه بازاری	قشم
مهاجرت	۲۵	۶۰	مریم مشهدی	هرمز
آسیب‌های ناشی از طلاق	۲۵	۶۰	مریم فدایی	حاجی آباد / کانون فرهنگی اجتماعی بانوان
آسیب‌های ناشی از طلاق	۲۵	۶۰	بتول زارع	بندر لنگه
بیکاری	۲۵	۶۰	عبدالسلام کتابت	پارسیان / پارسیان
اعتیاد	۲۵	۶۰	فرزانه حیدری	سیریک / سیریک
آلودگی‌های محیط زیستی دریا	۲۵	۶۰	زهرا برج علی	جاسک / جاسک

۶-۴. نتایج حاصل از پایش طرح در فاز دوم

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۲

با توجه به آسیب‌های اجتماعی موجود و پیشرفت آنها که به صورت سونامی جامعه رادگیر کرده است، پیشنهاد می‌شود، دولت نقش جدی تری در رابطه با کنترل و پیشگیری داشته باشد. اجرای دوره تاب‌آوری اجتماعی در این شرایط یک اقدام خوب، اما کافی نیست. مردم در این شرایط نیاز به تغییر نگرش و کار فرهنگی عمیق دارند. قبل از اجرای طرح تاب‌آوری باید در این خصوص زمینه‌سازی کرد و در این صورت اگر این طرح به خوبی انجام شود، نقش بی‌بدیلی در کاهش آسیب‌های اجتماعی خواهد داشت. در هر صورت زمانی می‌توان گفت طرح موفق عمل کرده است که راهکارهای ارائه شده مورد توجه مسئولین باشد و بتوانند آنها را عملی سازند.

مشارکت موثر گروه‌های محلی برای شرکت در کارگاه و فرآیند اجرایی طرح، درگیر نمودن در فرآیند تدوین برنامه‌ریزی مشارکتی برای اولویت‌بندی مسائل محلات و فعالیت‌های میدانی برای شناخت ظرفیت‌ها، سرمایه‌ها و دارایی‌های محلات نشان از ارتباط موثر شرکت کنندگان از مدل اجرایی طرح می‌دهد. شایان ذکر است این طرح در محلات با شرایط یکسانی روبرو بوده است و محلاتی که سازمان‌های مردم‌نهاد و تسهیل‌گران تجربه مشارکتی را از قبل در آنها داشته است، میزان پیشرفت و اعتماد عمومی نسبت به طرح بالاتر بوده است. با عنایت به برگزاری طرح در حاشیه شهرها از سویی فرصت مغتنمی برای شرکت در کارگاه و از سویی بانوان روستاها در مناطق دوردست استان، با عنایت به دغدغه‌ها و آسیب‌هایی که با آن مواجه هستند، کمتر زمانی برای شرکت منظم در کارگاه داشته که جذب این نوع مخاطبین تجربه و تخصص کار با این نوع مخاطبین را می‌طلبد و این مشارکت در فرآیند طرح منظم و توسعه یافت.

• مبتنی بر نتایج ارزیابی تسهیلگر سطح ۱ و کارشناس طرح تاب‌آوری در دفتر امور زنان و خانواده استانداری ارزیابی بر اساس مشاهدات و بازدیدهای میدانی صورت‌پذیرفته و شاخص‌هایی مانند مشارکت افراد و گروه‌های محلی، درگیر نمودن شرکت کنندگان در انتخاب و اولویت‌بندی مساله، بهره‌گیری از ظرفیت‌های محلی برای حل مساله و مشکل مطرح شده و میزان ارتباط موثر تسهیلگر سطح ۲ با جامعه محلی در نظر گرفته شده است.

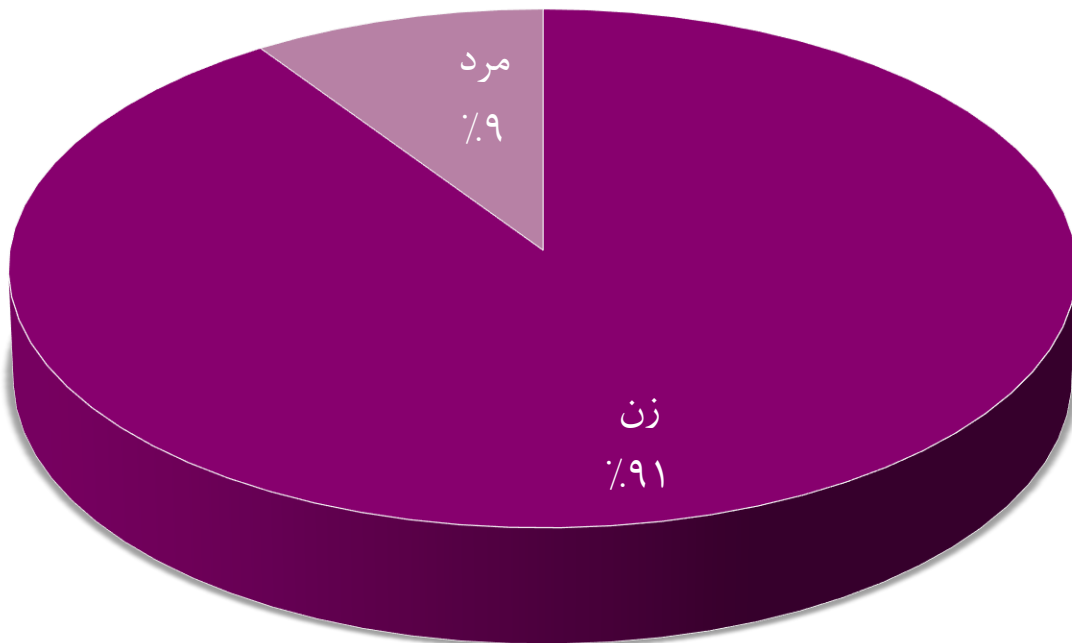
۴-۷. نقاط قوت و ضعف شناسایی شده (از نگاه تسهیلگر سطح ۲، کارشناس طرح در دفتر امور زنان و خانواده استانداری و تسهیلگر سطح ۱، نظرسنجی از شرکت‌کنندگان در کارگاه‌ها)

- اجتماع محور بودن طرح .
- توجه ویژه مدیرکل محترم امور بانوان و خانواده به اجرای طرح و تاکید ایشان به کارشناسان فرمانداری جهت همکاری و همراهی با تسهیلگر.
- برگزاری دوره به صورت کارگاه مشارکتی و ایجاد جذابیت در بین شرکت کنندگان با کارهای گروهی .
- عدم محدودیت جنسی و سنی و تحصیلاتی و اجتماعی و

• نقاط ضعف

- عدم حضور و همکاری بعضی از کارشناسان فرمانداریها در محلات علی‌رغم برگزاری جلسه توجیهی و آموزشی.
- مناسب نبودن مکان کارگاهها در محلات در اکثر شهرستانها به خاطر عدم همکاری سایر ارگانها .
- مناسب نبودن زمان اجرای کارگاهها با توجه به مصادف شدن با ماه کشاورزی در استان گیلان
- حضور افراد توجیه نشده در کارگاه باعث اختلال در اجرای کارگاه به صورت صحیح شده بود..
- ضعف نظارت و پیگیری از طرف کارشناسان فرمانداری در شهرستانها.

شرکت کنندگان

شکل ۷. نمودار جنسیت شرکت کنندگان

۵. نقشه راه تاب‌آوری محلات

۵-۱. شهرستان بندر عباس - بیست متری شاه حسینی

• سیمای محله

شکل ۸. سیمای بیست متری شاه حسینی

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در بیست متری شاه حسینی

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در بیست متری شاه حسینی

۵-۲. شهرستان بندر عباس - تازیان پایین

• سیمای محله

نام محله	• تازیان پایین
گروه مخاطب	• زنان و دختران جوان محلی
نوع ریسک	• بیکاری
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• معصومه بهامین

شکل ۱۰. سیمای تازیان پایین

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در تازیان پایین

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۱۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در تازیان پایین

۳-۵. شهرستان بندرعباس - روستای چه چکور

• سیمای محله

• روستای چه چکور	نام محله
• زنان و ساکنین روستایی	گروه مخاطب
• شیوع مواد مخدر و فقر	نوع ریسک
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• حسین میر فخرایی	نام تسهیلگران

شکل ۱۲. سیمای روستای چه چکور

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در روستای چه چکور

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۱۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای چه چکور

۴-۵. شهرستان بندر عباس - زندان مرکزی

• سیمای محله

نام محله	• فریدون کریم نیا
گروه مخاطب	• زندانیان
نوع ریسک	• اعتیاد
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• فریدون کریم نیا

شکل ۱۴. سیمای زندان مرکزی

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در زندان مرکزی

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• باعتیاد	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۱۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در زندان مرکزی

۵-۵. شهرستان بندرعباس – روستای گچین بالا

• سیمای محله

• روستای گچین بالا	نام محله
• زنان محلی و روستایی	گروه مخاطب
• مهاجرت	نوع ریسک
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• معصومه زینل پور	نام تسهیلگران

شکل ۱۶. سیمای روستای گچین بالا

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در روستای گچین بالا

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• مهاجرت	• ویژه	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۱۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای گچین بالا

۵-۶. شهرستان بندرعباس - کوی پیامبر اعظم

• سیمای محله

• کوی پیامبر اعظم	نام محله
• زنان و جوانان محلی	گروه مخاطب
• اعتیاد	نوع ریسک
• تابستان ۱۳۹۷	زمان اجرا
• ۶۰ ساعت	میزان ساعت
• سمیرا عسکری	نام تسهیلگران

شکل ۱۸. سیمای کوی پیامبر اعظم

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در کوی پیامبر اعظم

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۱۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در کوی پیامبر اعظم

۵-۷. شهرستان بندر عباس - محله نخل پیرمرد

• سیمای محله

نام محله	• محله نخل پیرمرد
گروه مخاطب	• ساکنین محلی
نوع ریسک	• بیکاری و صید بی رویه آبزیان
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• فاطمه ملایی

شکل ۲۰. سیمای محله نخل پیرمرد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در محله نخل پیرمرد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری و صید بی رویه آبزیان	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۲۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در محله نخل پیرمرد

۵-۸. شهرستان بندرعباس - ایسین، فاریاب

• سیمای محله

نام محله	• ایسین
گروه مخاطب	• زنان محلی
نوع ریسک	• بیکاری
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• سکینه زارعی

شکل ۲۲. سیمای فاریاب

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در فاریاب

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۲ ساله

شکل ۲۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در فاریاب

۹-۵. شهرستان رودان - رودان

• سیمای محله

نام محله	• رودان
گروه مخاطب	• زنان سرپرست خانوار
نوع ریسک	• افسردگی
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• زهرا اسماعیلی

شکل ۲۴. سیمای رودان

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در رودان

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• افسردگی زنان	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۲۵. مشخصات طرح تاب‌آوری در رودان

۵-۱۰. شهرستان رودان - بخش بیگاه - روستای اسلام آباد

• سیمای محله

نام محله	• روستای اسلام آباد
گروه مخاطب	• زنان آسیب دیده اجتماعی
نوع ریسک	• اعتیاد
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• جواد ساتکی

شکل ۲۶. سیمای روستای اسلام آباد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در روستای اسلام آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۲ ساله

شکل ۲۷. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای اسلام آباد

۵-۱۱. شهرستان رودان - جغین

• سیمای محله

نام محله	• جغین
گروه مخاطب	• زنان سرپرست خانوار
نوع ریسک	• فقر
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• جواد ساتکی

شکل ۲۸. سیمای جغین

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در روستای جغین

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• فقر	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۲۹. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای جغین

۵-۱۲. شهرستان میناب - روستای دهو

• سیمای محله

نام محله	• روستای دهو
گروه مخاطب	• زنان سرپرست خانوار
نوع ریسک	• بیکاری زنان
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• صدیقه سالاری

شکل ۳۰. سیمای روستای دهو

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در روستای دهو

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۳ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۲ ساله

شکل ۳۱. مشخصات طرح تاب‌آوری در روستای دهو

۵-۱۳. شهرستان قشم - قشم

• سیمای محله

نام محله	• قشم
گروه مخاطب	• زنان محلی
نوع ریسک	• آلودگی های محیط زیستی دریا
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• بدریه بازیاری

شکل ۳۲. سیمای قشم

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در قشم

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آلودگی های محیط زیستی دریا	• ویژه و فصلی	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۳۳. مشخصات طرح تاب‌آوری در قشم

۵-۱۴. شهرستان بندرعباس - جزیره هرمز

• سیمای محله

نام محله	• جزیره هرمز
گروه مخاطب	• زنان سرپرست خانوار
نوع ریسک	• مهاجرت و بیکاری
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلمان	• مریم مشهدی

شکل ۳۴. سیمای جزیره هرمز

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در جزیره هرمز

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بمهاجرت و بیکاری	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۳۴. مشخصات طرح تاب‌آوری در جزیره هرمز

۵-۱۵. شهرستان حاجی آباد - کانون فرهنگی اجتماعی بانوان

• سیمای محله

نام محله	• حاجی آباد
گروه مخاطب	• زنان محلی
نوع ریسک	• آسیب‌های ناشی از طلاق
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• مریم فدایی

شکل ۳۵. سیمای کانون فرهنگی اجتماعی بانوان حاجی آباد

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در کانون فرهنگی اجتماعی بانوان حاجی آباد

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوک)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آسیب‌های ناشی از طلاق	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۳۶. مشخصات طرح تاب‌آوری در کانون فرهنگی اجتماعی بانوان حاجی آباد

۵-۱۶. شهرستان بندر لنگه - بندر لنگه

• سیمای محله

نام محله	• بندر لنگه
گروه مخاطب	• زنان محلی و آسیب دیده اجتماعی
نوع ریسک	• آسیب‌های ناشی از طلاق
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• بتول زارع

شکل ۳۷. سیمای بندر لنگه

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در بندر لنگه

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آسیب‌های ناشی از طلاق	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۳۸. مشخصات طرح تاب‌آوری در بندر لنگه

۵-۱۷. شهرستان پارسیان

• سیمای محله

نام محله	• پارسیان
گروه مخاطب	• جوانان و دختران تحصیل کرده محلی
نوع ریسک	• بیکاری
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• عبدالسلام کتابت

شکل ۳۹. سیمای پارسیان

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در پارسیان

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• بیکاری	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۴۰. مشخصات طرح تاب‌آوری در پارسیان

۵-۱۸. شهرستان سیریک - سیریک

• سیمای محله

نام محله	• سیریک
گروه مخاطب	• زنان محلی آسیب دیده از اعتیاد در خانواده
نوع ریسک	• اعتیاد
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• فرزانه حیدری

شکل ۴۱. سیمای سیریک

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در سیریک

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• اعتیاد	• فراگیر و بلندمدت	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۴۲. مشخصات طرح تاب‌آوری در سیریک

۵-۱۹. شهرستان جاسک

• سیمای محله

نام محله	• جاسک
گروه مخاطب	• زنان و جوانان سرپرست خانوار
نوع ریسک	• آلودگی‌های محیط زیستی
زمان اجرا	• تابستان ۱۳۹۷
میزان ساعت	• ۶۰ ساعت
نام تسهیلگران	• زهرا برج علی

شکل ۴۳. سیمای جاسک

• نقشه راه پیشنهادی برای تقویت تاب‌آوری در جاسک

عنوان ریسک یا شوک	نوع ریسک (شوگ)	سطح اجتماعی که طرح در آن اجرا شده	بازه زمانی
• آلودگی‌های محیط زیستی	• ویژه و فصلی	• محلی	• بازه زمانی کوتاه مدت : ۲ ماه • بازه زمانی بلند مدت : ۳ ساله

شکل ۴۴. مشخصات طرح تاب‌آوری در جاسک

گالری تصاویر فاز دو

شکل ۴۵. تصاویر فاز ۲ طرح ارتقاء تاب آوری اجتماعی

۶. سیمای تاب‌آوری

سیمای طرح توان‌افزایی و ارتقاء تاب‌آوری اجتماعی در استان هرمزگان

معاونت امور زنان و خانواده
ریاست جمهوری

سال ۹۷ - ۱۳۹۶

نوع ریسک‌ها	تعداد تسهیل‌گران	تعداد افراد تحت پوشش	تعداد ریسک‌ها یا شوک‌های شناسایی شده	تعداد اجتماع محلی
فراگیر بلندمدت	۲۰	۴۸۵	۶	۱۹

۷. سیمای ریسک‌ها

۸. نقشه راه

